יום שני, כ״ז טבת לסדר פרשת וארא תשפ״א

לכבוד ר׳ יצחק זילברשטיין,
רב ברמת אלחנן

אחד״ש, בענין החיסונים שיש מחלוקת גדול בין רופאים זה אומר בכה וזה אומר בכה, ופסק כת״ר בספרו (ווי העמודים ט״ז סימן כ״ו, וכן במכתב להמנהלי קופ״ח מאוחדת) שכשיש שיטות מתנגדות בין רופאים, הולכים אחר הממשלה ויש להם כח כרשות ב״ד, וגם שרוב רופאים ס״ל שצריכין לחסן. והאריך הרב שם עוד.

והנה תמך הרב יסודו על דברי הערוך השולחן ביו״ד סימן של״ו (סעי׳ ב) ״והאידנא צריך להיות מוסמך מהממשלה שיש לו רשות ליתן רפואות לחולים״, ומשום זה פסק הרב שמכיון שהממשלה אומרת שצריך לחסן, להם יש לשמוע, שהוא כמו שיש לחיסון אישור מבית דין, וגם שהולכים בתר רוב ברפואה.

ודברי כת״ר מבוססים על כמה הנחות.

א) שאסור למי שאין לו רשות ב״ד (או ממשלה בזמה״ז) לעבוד בתור רופא.
ב) שא״א לב״ד לתת רשות לרופא היום כיון שאין הם בקיאים ברפואה.
ג) שאין רופא יכול לחלוק על הגוף שנתן לו רשות בעניני רפואה.
ד) שרשות הממשלה הוא הממלא מקום של רשות ב״ד.
ה) שהולכין בתר רוב רופאים בספק פיקוח נפש.
ו) שסתם נכרים יש להם נאמנות אם הם ״אנשים ישרים״.

ויש לפקפק בהנ״ל טובא מהרבה טעמים.

האם רופא בקי צריך רשות בית דין

מקור הדברים שיש דין של רשות ב״ד ברופא הוא מדברי התוספתא בב״ק (פ״ו הל״ו) שאם רופא אומן ריפא ברשות בי״ד והזיק פטור מדיני אדם. אבל לא מצאנו **שצריכים** רשות כדי לרפאות. ואדרבה, הב״ח (סימן של״ו ד״ה ומ״ש ואם ריפא) שם מביא מהרמב״ן (בתורת האדם) שמצוה על כל רופא בקי לרפאות כמו שמצוה לדון. ועיי״ש בדבריו שמבואר להדיא שהוא מדבר בלי רשות בי״ד. נמצא שלכל בקי יש היתר וממילה מצוה לרפאות, וכל החילוק בין רשות ב״ד ללא רשות הוא לענין גלות ותשלומין. **אבל שאסור לרפאות מאן דכר שמי׳?** ואמנם אמת הוא שמשמע מדברי הערוך השולחן כדברי הרב, אבל לאו טעמא בעי?

ובאמת יש לתמוה, מהיכן מקור הדין שדיבר עליו הערוך השולחן שצריך רשות ב״ד? והנה עיקר ענין של רשות ב״ד, הובא בב״י (של״ו) בשם הרמב״ן שרופא כדיין, לענין שכשיש לו רשות ב״ד פטור אם הזיק. ועי׳ בציץ אליעזר (רמת רחל סי׳ כ״ב) שמבאר היטב, שהוא ממש כרשות ב״ד אצל דיינות בסנהדרין דף ה. וכתב שם ״**דנטילת הרשות בית דין אינה משמשת בכאן כהסמכה על עצם מומחיותו**, דאין ענין לבית דין על כך. ועפ״י רובא דרובא אין להם אפי׳ מושג

מחכמת הרפואה ובפרט מהמעשית כו.״ והמשיך לבאר שם ע״פ סוגיית הגמ׳ בסנהדרין (דף ה.) **שהוא מדין שררות**, דהיינו משום שהדיין נתמנה על ענין ציבורי ע״פ ב״ד, אז פטור מתשלומין כשטעה, שכדי לפטור מתשלומין צריך שיהא ממונה על הקהל. וזהו כל ענין של רשות ב״ד. וע״ע בבית הילל (יו״ד של״ו א׳) שאפי׳ אם קיבלו אותו באיזה קהל, זהו ג״כ מקרי רשות בין דין ופטור בדיני אדם. אבל עדיין אינו מיושב דברי הערוך השולחן, שיעויין שם בסוגיא דסנהדרין שאין דין זה אלא לפטור מתשלומין, ולא שיהא אסור בלא זה.

האם אישור מטעם הממשלה מספיק במקום רשות ב״ד

ומה שהזכיר הערוך השולחן שצריך רשות הממשלה בזמה״ז, באמת מי שמכיר בדרך הערוך השולחן יודע שהוא הולך בעקיפין בכל דין שנוגע לנכרים לו היה פוגע בכבוד של הקיסר או בדינא דמלכותא. המחבר בהקדמה האריך הרבה להחניף ולשבח את הקיסר, והשמיט גופי תורה, הן הן כל דיני עבודה זרה ועכו״ם. וגם ביו״ד סימנים רס״ז - רס״ח הוא הכניס לתוך ה׳קעפלאך׳ שאין נוהגין דיני עבדים וגרים בזמה״ז משום דינא דמלכותא, וגם כתב בהל׳ מסירה שמותר למסור בזמה״ז (חו״מ שפ״ח סעי׳ ז) ועוד רבות כהנה. וכל כך למה, מפני הצענזור, שאם לא היה עושה זה בעצמו, אז הממשלה של הקיסר היתה אוסרת את כל הספר שלא יצא לאור. **וא״כ פשוט שהטעם שהוא הכניס הדין של ממשלה לשם הוא משום דאל״כ יהי׳ זה סתירה להדינא דמלכותא של אז, ומשום זה כתב כן כדרכו.**

מה שכן מצאנו סמך לדברי הערוך השולחן, הוא ע״פ מה שכתבנו מדברי הגמ׳ בסנהדרין הנ״ל. שכיון שרשות ב״ד מהני מטעם שררה, א״כ אולי מהני גם רשות הממשלה מטעם זה, שיהא הרופא נקרא ממונה על הקהל. ועיין בביאור הגר״א שו״ע חו״מ סי׳ ג׳ (אות כ״ו) שזהו רק לפי שיטת רש״י בסנהדרין שם דמהני רשות מהממשלה, **אבל עיקר הדיעה ברמ״א שם ע״פ התוס׳, לא מהני רשות הממשלה בכל אופן עיי״ש.** (ועי׳ בתומים ג׳ ו׳ שכתב שאפילו רש״י מודה לזה), אבל איך שיהי׳ מבואר מהגמ׳ בסנהדרין שודאי אפי׳ בלא הרשות של ב״ד, מותר לדון רק שחייבין בתשלומין. וא״כ ה״ה ברופא שמותר לרפאות, רק שחייבין בתשלומין.

והנה עיין בהבית הילל הנ״ל שדעתו שלא מהני רשות ממשלה תחת רשות ב״ד, אלא אדרבה, כל שיש לו רק תעודת ממשלה ולא רשות ב״ד, אם היזק חייב לשלם. ורשות הממשלה מהני רק כדי לקרוא אותו בקי. ומסיק שם שודאי אם יש לו רשות מב״ד או שקיבלו אותו איזה קהל, מהני אפי׳ בלא רשות ממשלה שהרשות בית דין גופא מעיד על בקיאותו, בלי תעודת הממשלה.

נמצא שרשות ב״ד מהני מדין שררה, (ואם קיבלו איזה קהל, ג״כ מהני ליתן לו שררה זה) ורשות ממשלה מהני או מדין שררה כנ״ל (אבל מותר לרפאות בלי זה), או לפי הבית הילל, הוא רק סימן שהוא בקי. ולפי הבית הילל ודאי שאין יכול לכוף את הציבור לשמוע אל הרופא מטעם שיש לו רשות מהממשלה וא״כ עולם הפוך ראיתי מה שפסק כת״ר שאפשר להכריח הציבור ע״פ הדין של ממשלה. שלפי הנ״ל אם קיבלו אותו הציבור מהני אפי׳ בלא רשות ממשלה, ואם לא קיבלו אותו, אז רשות ממשלה לא מהני.

אם רופא יכול לחלוק על הב"ד או הממשלה שנתן לו רשות

ובפרט שכאן לא קיימינן על עיקר כח הממשלה להעניק תעודת הרופא, שזה משתייך למושגי שררות ומשתייך להממשלה, רק הנידון הוא בענין דעת הממשלה באיזה תרופות פרטיות! וע"ז כתבת שהוא כמו שיש לו אישור מב"ד! **תיוהא קחזינא הכה**, מה שייך רשות הממשלה שהוא ענין של שררות, **לדעת הממשלה בתרופות ודרכי רפואה פרטיות**? היכן מצינו שום עדיפות במחלוקת הרופאים לדעת הממשלה בנידון תרופה פרטי? האם אין רשות לרופא לחלוק על דרך רפואה ותרופות פרטיות אפילו שהוא נגד שיטת הממשלה כשכבר קיבל רשות ותעודה מהממשלה? ומה בכך שבכלליות סומכין על רשות הממשלה כדי "להסמוך" הרופאים.

אם היה בית דין מומחה ברפואות

ומה שנקט כת"ר בפשיטות שבעבר היה בי"ד מתלמדים להיות בקי ברפואות בכדי לתת רשות, לכאורה מבואר ברמב"ם להיפך, שהרי כתב הר"מ בריש פ"ב מהל' סנהדרין שסנהדרין צריכין לידע "קצת משאר חכמות, כגון רפואות כו'". ומבואר מלשונו הטהור שאין צריכין להיות בקיאין בהן מדלא כתב "קצת שאר חכמות" כמש"כ "ואחוזת מרעהו".(עיין רדב"ז על הר"ם שם למה הוצרך בית דין לידע קצת מחכמת הרפואה). ומבואר מלשון הציץ אליעזר (הובא לעיל) שהוא ג"כ למד כן.

בענין הולכים אחר רוב רופאים

ומה שנקט כת"ר לסניף בפשיטות (באלה ב' תשובות, ובשיעורי תורה לרופאים ח"ג סי' קע"ה ועוד מקומות) שאזלינן בתר רוב רופאים, אמת הוא שזהו שיטת השאילתות (שמות סי' ל"ח) ורש"י ביומא (פד:) והרמב"ם (שביתת עשות פ"ב), אבל כבר פסק השו"ע (תרי"ח) כהרמב"ן והרא"ש דלא כן. והרי הוא הלכה מפורשת **שאין** הולכין בתר רוב בפיקוח נפש. ופליאה נשגבה איך נעלם מעיני הרב הלכה מפורשת בדברי שו"ע לענין פיקוח נפש. נמצא כשיש ב' רופאים אומרים שהחיסון כרוך בסכנה, אז הם נאמנים אפילו כנגד מאה. ואע"פ שיש רופאים שאומרים שיש גם פיקוח נפש אם לא יקח את החיסון, הרי הביא כת"ר בספרו (ח"ב סי' צ"ח) שאין סכנה לעתיד נחשב כפיקוח נפש, וגם הביא כת"ר בספרו מסברא (ח"א דף 123) כשיש ב' רופאים שווים מתנגדים, אז שב ואל תעשה עדיף אף כשחיי החולה בסכנה, וכ"ש הכא שאין סכנה בפנינו.

נאמנות של רופא עכו"ם

וכל זה הוא אפי' ברופא שומר תורה ומצות, אבל בנכרי, **מצד הדין אסור להתרפאות אצל עכו"ם** ולא לקבל סמים מהם בלי ההיתר של אומן לא מרע אומנותיה דחייש לפסידא או שום מירתת אחר (עי' בשו"ע יו"ד קנ"ה). אבל בלי טעם זה אסור להתרפאות מהם. והכלל הוא

שאין נאמנות לנכרי אלא א"כ יש מירתת או שהוא מסיח לפי תומו (ועי' בש"ך וט"ז ביו"ד סימן צ"ח ס"ק ב' לענין נאמנות של קפילא אומן). ואין שום חילוק בין עכו"ם לפורקי עול בזה. **וכאן אין שום מרע אומנתיה מכמה טעמים.** חדא הוא שעינינו ראינו שכל פעם שיש נזק או מיתה אחרי החיסון אומרים שבלאו הכי הגיע זמנו למות, והט"ז הביא (קנ"ה ס"ק א) בשם כמה ראשונים שאין לרופא נאמנות בכה"ג. שנית, **שעכשיו המירתת הוא ממש להיפך**, שכל רופא שנותן את הטיפול המומלץ ומעודד חיסונים אין לו מה לדאוג. בין מצד התעודה שלו ובין מצד תביעות מב"ד. (שמצד החוק א"א להביא את רופא לערכאות אם אחד ניזק מזה). ואדרבה מי שמעורר פיקפוקים הרבה פעמים מאבד את הרישיון שלו. ובדיוק כך קרה בחודש שעבר אם דר. פאול טאמס (Dr. Paul Thomas) שחיבר מחקר שמפקפק אם היעילות של חיסונים עולים על חסרונום. ובתוך חמש ימים ממש הוא איבד את התעודה שלו. וכיון שאין כאן מירתת אם הרופא מזיק אחד מן החיסון, **א"כ הדרה דינא לדוכתא, שאין נאמנות לרופא עכו"ם ואסור להתרפאות מהם**, שחשודים על שפיכת דמים.

לסיכום:

א) מבואר בהפוסקים שאין צריכים רשות ב"ד כדי לעסוק ברפואה . וכל הרשות הוא רק לענין גלות ותשלומין.

ב) אין צריך שב"ד יהא מומחה ברפואות כדי ליתן רשות לרופא, [וענין רשותם הוא למנות רופא, בתורת רופא ציבורי].

ג) לא מצינו בשום מקום שא"א לרופא לחלוק בעניני מהלכי רפואה ותרופות פרטיות על גוף המרשה שנתן לו רשות.

ד) אע"פ שיש מקום לומר שרשות הממשלה מהני כמו רשות ב"ד לפטור רופא שהזיק מתשלומין (דלא כהבית הילל), עם כל זה:

1) לא הכניס הערוך השולחן מילים אלו אלא משום הצענזור.

2) וגם לעולם לא איבד זכות הב"ד לפסוק בענינים אלו, ואם בית דין של תלמידי חכמים באמת עיינו בנידון רפואי ופסקו על פי דעת תורה לבטל רשות הממשלה, אז בטל הרשות ואם הרופאים הזיקו חייבים, על אף שהממשלה אישר את מה שהם עושים.

ה) ומה שכתב הרב שאזלנין בתר רוב רופאים הוא נגד הלכה פסוקה בשו"ע תרי"ח.

ו) סתם "אנשים ישרים" שהזכיר כת"ר, אין להם שום נאמנות רק משום מרעה אומנתייהו (יו"ד קנ"ה), ובנד"ד שאין כאן מרעה אומנתי' כמש"נ, הדרינן לעיקרא דדינא שא"א לקבל דעתם בענין רפואי, וכיון שעיקר מה שסומכין הוא על רופאים עכו"ם, צריכין לחשוש משפיכות דמים.

אברהם פינקלשטיין

יהושע פינקלשטיין

לייקווד, נו דז., ארה"ב

בס"ד יום שלישי כ"ח טבת תשפ"א

לכבוד הרבנים הגאונים הרב אברהם והרב יהושע

לבית פינקלשטיין שליט"א

ליקווד ארה"ב

שלו' וברכה!

בדבר הערותיכם על הנכתב בנושא החיסונים:

עיקרי ההערות: מה שכתבנו על הערוך השולחן, וכתבתם שזה רק דין שפטור אם הזיק, וגם שדברי הערוך השולחן הם בשביל הצנזור.

א. מה שכתב שדברי הערוך השולחן נאמרו רק אם הוא הזיק פטור, זה נכון, אבל אין זה גזירת הכתוב, אלא יש בזה סברא פשוטה, שאם יש לו רשות בי"ד הרי שבי"ד בדקו אותו ומצאו אותו מומחה, ולכן פטור לשלם, אבל אם הוא מומחה מחמת עצמו אם הזיק, זה מראה שלא היה מומחה באמת, ולכן חייב לשלם.

נמצא שאם הוא בקי ברפואות ואין לו רשות בי"ד מותר לו לרפא, ומותר לאדם לילך אצלו, אבל צריך זהירות גדולה, כיון אמנם הוא מחשיב עצמו למומחה, אבל מי יימר לנו שהוא באמת מומחה, אבל אם יש לו רשות בי"ד הרי שבדקו אותו והוא באמת מומחה, ולכן פטור לשלם, כלומר הפטור לשלם, אינו גזירת הכתוב, אלא בגלל שרשות בי"ד מראה על מומחיותו.

ב. מה שכתב שדברי הערוך השולחן נאמרו בגלל הצנזור, מסתמא כתבתם דבר זה רק בדרך צחות, כי למה לא כתב, בכל השולחן ערוך מפחד הצנזור שצריך למנות רב, רק על ידי משרד הדתות, ודיין מטעם משרד המשפטים!!!

אלא שמי **שבאמת** יודע את דרכו של הערוך השולחן, יודע שהוא מכניס בתוך הלכתותיו דברים פרקטיים ואוי לנו אם היום כל אחד שחושב עצמו לבקי בהלכות רפואה היה מתחיל לרפאות, והיה כאן סכנה אמיתית, וזה שמרפא רק מי שיש לו רשות מהממשלה, הציל את כל דרכי הרפואה, כי לא כל החושב עצמו לרופא, הוא באמת כזה. וזה בבחינת הצלה.

ג. מה שכתבתם שאין הולכים בתר רוב רופאים וראיה מדברי השולחן ערוך בסימן תרי"ח שתרי כמאה. דברים אלו מסתמא נכתבו מקופיא, כי דברי השולחן ערוך נאמרו על איסורים, כאשר הנדון הוא לעבור על איסור, אם כאן בזה אין הולכים בפיקוח נפש אחר הרוב, ותרי כמאה.

והטעם הוא פשוט, כי כשיש מאה רופאים שאומרים שאין צריך לאכול, ויש שני רופאים שאומרים שצריך לאכול, הרי שאף שיש תשעים ושמונה אחוז שאין צריך לאכול, מכל מקום איסור נדחה מפני פיקוח נפש, גם כשיש חשש קטן של פיקוח נפש.

אבל כשיש פיקוח נפש לפנינו, ויש מאה רופאים שאומרים שצריך לנתח את החולה, ויש שני רופאים שאומרים שאין צריך לנתח, היעלה על הדעת שנשמע לדברי שני הרופאים שאומרים שלא לנתח, בוודאי שדבריהם בטלים ברוב, ואף שדבריהם מעוררים ספק סכנה קטן, מכל מקום מחויב אדם להכניס עצמו לספק סכנה קטן, כדי להציל עצמו מספק סכנה גדול. ורק בספק סכנה בשביל אחרים דנו הפוסקים אם מותר להכניס עצמו, וגם על זה כתב המשנ"ב שבספק סכנה קטן אסור להחמיר על עצמו.

וראיה ברורה לזה, שהרי אמרו חז"ל במסכת עירובין (דף נד ע"א) אדם נותן סם לחבירו לזה יפה ולזה קשה, כלומר שכל תרופה של בשר ודם, עוזרת לדבר אחד ומזיקה לדבר אחר, וכבר ידוע מה שאמר הגרי"ז תרופה שאינה מזיקה אינה עוזרה, ואם כן איך מותר לתת תרופות, אלא על כרחך, ולמה לא נאמר שב ואל תעשה?! והרי התורה אמרה ורפא ירפא, שמותר לתת תרופה למרות החשש של

התרופה, והטעם הוא פשוט כי יש לראות את ההפסד מול השכר, הוי מחשב שכרה כנגד הפסדה, ואם השכר גדול על ההפסד והיינו שיש סיכון קטן מול רווח גדול, על זה אמרה התורה ורפא ירפא.

ד. ומה שכתבתם שכאן בענינו אין סכנה לפנינו, מסתמא כת"ר היו שקועים בלימוד עצום בשנה האחרונה, ולא שמעו שכל העולם סגור ומסוגר, ובתי מדרשות שוממים, וילדי תשב"ר אינם לומדים, וישיבות בטלים, מפחד הנגיף, וכל העולם הולכים עם מסכות על הפנים, וכל מי שאינו שומר על הכללים נדבק, וכי יש לך סכנה לפנינו גדולה מזו?!

ה. ומה שכתב כת"ר שיש אצל הרופאים הרבה פקפוקים בזה, ומפחידים את הרופאים שאומרים נגד החיסון, באמת במהלך ההתנגדות נגד החיסונים, נשמעו הרבה חלומות ובדיונות נגד החיסון, ושום דבר לא הוכח.

ומזה מוכח כמה גדולים דברי הערוך השולחן שהולכים אחר הממשלה, כי אוי לנו אם היינו צריכים לסמוך על כל רופא שאומר את אשר על לבו, ומי יודע את האינטרסים שיש לו, ובפרט שכל המומחים שבאמת מבינים בחיסונים אומרים שאמנם יש בזה קצת סכנה, אבל הרבה פחות לאין ערוך מאשר במחלה עצמה.

והמציאות מראה שכל הרופאים הטוענים נגד החיסון הזה, דעתם שגם כל החיסונים הם מסוכנים, וברוך השם והודו לה' כי טוב, שדבריהם לא נשמעים ועם ישראל מתחסנים נגד כל המחלות, ובזכות זה נצלו הרבה ילדים ממחלות שונות ומשונות.

ובאמת כבר גדולי ישראל מהדורות הקודמים עסקו בענינני החיסונים ולמרות שהיו אז סיכון גדול, של אחד מאלף, הסכימו כמעט כל גדולי ישראל שיש להתחסן, ועד כדי כך, שהתפארת ישראל אמר על מי שהמציא את החיסון שהוא חסיד אומות העולם, ולאחר שברוך השם כהיום אין כמעט שום נזק בחיסון [חוץ מאצל קומץ אנשים שבטוחים שהם מזיקים, ובאמת רק בזכות שרוב העולם מתחסנים הם יכולים להפיץ את דבריהם ולא להתחסן, שאילו רוב העולם היו שומעים להם, ולא היו מתחסנים, וח"ו המחלות היו נפוצות כמו בעבר, היו אלו הראשונים להתחסן].

יש צד נוסף לטובת החיסון כי כן הורו גדולי ישראל, ואף אם הרופאים יטענו, שלא הניחו לפניהם את כל הצדדים, ויש עוד הרבה צדדים עלומים, מכל מקום שלמה המלך אומר במשלי (טז י) קֶסֶם עַל שִׂפְתֵי מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט לֹא יִמְעַל פִּיו. ופירש הגר"א המלך הוא כמו קסם, אף שמרמים אותו יקרה ה' דבר בפיו שיהא משפטו אמת, וזה שבמשפט לא ימעל פיו, והענין מאן מלכי רבנן, שפתותיהם כמו קסם, אף שיטעו לפי השאלה, מכל מקום במשפט לא ימעל פיו, כלומר בדין עצמו לא יטעו. ולכן אם אמרו שיש להתחסן, יש לסמוך עליהם.

בהערכה רבה לרבנן וגדולי הדור, שיחיו עליהם

יום רביעי, כ״ט טבת לסדר פרשת וארא תשפ״א

לכבוד הרה״ג ר׳ יצחק זילברשטיין שליט״א,
רב של רמת אלחנן

קבלתי תשובתך בטוב טעם ודעת, ואני רוצה להביע כאן תודה שכת״ר ענה למכתבי. ואני רוצה רק לכתוב איזה הערות ונקודות על התשובה של כת״ר.

א) כתב כת״ר שמש״כ ״שדברי הערוך השלחן נאמרו בגלל הצנזור, מסתמא כתבתי זה בדרך צחות. כי למה לא כתב בכל הערוך השולחן (ולפנים כתב שו״ע, וטעות) מפחד הצנזור שצריך למנות רב, רק ע״י משרד הדתות, ודיין מעטם משרד המשפטים!!!״

ואענה גם אני, שלא כתבתי זה בדרך צחות כלל, ובטופס ראשון שלי כתבתי על זה במכתבי. שוב חישבתי שזה אולי יפגע בכבוד הרב ומשום זה מחקתי. אבל כיון שאין ברירה אני שוב כותב את זה. וזה לשוני:

״ואפילו לו יצוייר שיורה המורה שמילים אלו הוא בדווקא ופסקינן כוותי׳, [דבר שלא מצינו בשום פוסק אחר, וגם רגלים לדבר שמילים אלו הוכנס רק בגלל הצנזור], אז לשיטתו אין להרב או לשום דיין שום זכות לפסוק! שהרי כתב הערה״ש בעצמו בחו״מ סי׳ ג׳ (סוף סעי׳ י״ז) ״וכל זה [שיש זכות לדון] היה בזמן הש״ס אבל בזמנינו אין לנו שום כח מעצמינו בלא ממשלת הקיסר יר״ה״. נמצא שפסק כזה בטל בעצמו, ותו לא מידי.״

איני צריך להרחיב הדיבור שדברי הרב לכאורה נדחים מאליהם. ובאמת דברי הערוה״ש האלו שלא מצינו בשום פוסק אחר (מקובל בפסק) ולא הזכיר הערוך השלחן שם שום פוסק, או כתב ״נראה לי״ כדרכו, בפשטות נכתבו דברים האלו בגלל הצנזור, ופלא לבנות עליו בנינים להלכה בעניני פיקוח נפש.

ב) מה שכתב הרב שרשות מטעם הממשלה אינו גזה״כ אלא סברא, ודאי שהוא סברא, שהרי כתב הטור (יו״ד של״ו) שאין ב״ד נותנים רשות אלא למי שהוא בקי. אבל עיקר החילוק בעניני תשלומין הוא מטעם שררה. שהרי כתב הרמב״ן שרופא כדיין, ובדיין ודאי אין הגדר שהרשות ב״ד מעיד על בקיאותו, דא״כ אמאי לא מהני רשות מהנשיא בא״י לפטור מתשלומין בבבל? והרי לענין כל חכמת התורה (כמו איסור והיתר, טומאה וטהרה) היו בני א״י גדולים מבני בבל ולדיני התורה היו בני בבל כפופים לבני א״י (ועי׳ בתוספת סנהדרין ה. ד״ה דהכא, ובהערוך השולחן שציינתי לעיל). ועם כל זה רשות של הריש גלותא בבבל מהני לא״י ולא להיפך. ועוד מוכח דא״כ איך צידד הריב״ש (סי׳ רע״א) שרשות מלך נכרי מהני על ידי כ״ש מריש גלותא. האם רשות מלך נכרי הוא יותר ראיה על בקיאותו מריש גלותא יהודי?! ואלו ראיות שאין עליהם תשובה שרשות ב״ד תלוי בגדולה ושררה ואינו משום שבזה מראה בקיאותו

בלבד. וא״כ שוב הדרא דינא שאין מקום לדמות המושג של רשות ממשלה לענין פטור מתשלומין, להמלצתן באיזה רופאה פרטי, ובזה, המלצתם חשוב כסתם דעת רופא דעלמא.

ג) ומה שכתב הרב שכשיש שנים כנגד מאה אזלינן בתר רוב (כשיש פיקוח נפש מב׳ צדדים), אבל מה יאמר הרב אם היה 49 אחוז כנגד 51 אחוז? האם זה ג״כ כ״כ פשוט למר דאזלינן בתר רוב? ועי׳ בטור (של״ו) שהביא מהרמב״ן שאם יש מופלג בחכמה אז אזלינן כוותי׳ אפילו כנגד רוב. וקשה לדעת המספרים והאחוזים באמת של הרופאים כמה כנגד וכמה בעד, ומי הם המופלגים, אבל מה שיש לוודא הוא הטעמים שהם נותנים. ונותן טעם לא בטיל ברובה. ומסתמא הדין כאן הוא לפי ראות עיני המורה. אבל זה ודאי שא״א להכריח לזולת לקבלו, שהרי יכול לחשוש לשיטת המיעוט. וגם הייתי מיחס דברי למכתב הרב בווי העמודים בענין חצבת, ושם רוב הרופאים שאומרים שצריך לחסן לא אמרו שיש פיקוח נפש אם אחד אינו מחוסן ולכן פליאתי במקומה עומדת מה שייך כלל כאן ענין של בתר רוב רופאים שהרי אין הולכין בתר רוב בפיקוח נפש.

ד) והערת כת״ר על הלשון של ״אין סכנה לפנינו״, אמת שהוא כן כאן בליקווד, וכמובן דבר זה תלוי בהמקום והזמן, אבל אין אני רוצה להיכנס לסטטיסטיקות כאן, והכנסתי את זה בפליטת הקולמוס. אבל כת״ר כתב כן גם בשאר חיסונים שודאי אינו נחשב הסכנה בפנינו, וא״כ אין אני מבין טענותיו של הרב בזה.

ה) הרב לא התייחס לכל הסוגי׳ של נאמנות, שהוא עיקר הסוגי׳ כאן. והלא דבר הוא.

בברכת עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו,

יהושע פיקלשטיין

לייקווד, נו דז., ארה״ב